Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Fortsatt avtal om YAM-verksamheten i Österbotten

Sektionen för främjande av välbefinnande och hälsa samt kontaktytor 3.11.2026 § 56
ÖVPH/6533/00.04/2026

Beredare Sjöström Pia-Maria
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

YAM (Youth Aware of Mental Health) är en förebyggande verksamhetsmodell för att främja ungas psykiska hälsa. Programmet riktar sig till hela klassen och utförs på lektionstid tillsammans med utbildade YAM-instruktörer under tre veckor, sammanlagt 5 lektioner. Programmet har i studier visat sig effektivt för att bland annat minska förekomsten av självmordstankar, öka hjälpsökande beteenden, öka kunskapen om psykisk hälsa samt bidra till förbättrat klassrumsklimat. Samarbetet kring YAM i Österbotten har utvecklats under flera år tillsammans med Psykosociala förbundet rf. Målsättningen har varit att skapa en långsiktig modell där YAM kan erbjudas elever i årskurs 8 och där verksamheten kan genomföras både på svenska och finska. Psykosociala förbundet ansvarar för YAM-samarbetet med skolorna och välfärdsområdet och för genomförandet av programmet. YAM finns upptaget i den regionala elev- och studerandevårdsplanen som en del av den generella elevvården. Nationellt ligger YAM i gränslanden mellan bildningens och elevvårdens ansvarsområden och programmet finansieras både av kommuner och välfärdsområden på de orter där det används.

I samband med att välfärdsområdesfullmäktige fastställde framtids- och anpassningsprogrammet 2023 beslöts att välfärdsområdet skulle finansiera en informationshelhet om psykisk hälsa för högstadieelever. Med stöd av beslutet reserveras fortlöpande 75 000 euro per år, denna summa har alltså reserverats som tillägg till de övriga föreningsbidrag som sektionen för främjande av välfärd, hälsa och kontaktytor har beslutit om. Ett treårigt samarbetsavtal med Psykosociala förbundet r.f. ingicks efter detta för 2024–2026. Förutom finansieringen från välfärdsområdet har föreningen fått externa bidrag. Programmet erbjöds inledningsvis endast på svenska, men har sedan slutet av 2025 också varit tillgängligt på finska. Under 2026 har största delen av åttondeklassisterna i Österbotten haft tillgång till programmet. När antalet deltagande elever ökade steg kostnaderna och 2026 beviljade sektionen för främjande av hälsa och välfärd föreningen ett tilläggsbidrag på 20 000 euro för att de skolor som önskade skulle kunna erbjuda programmet.

Det nuvarande samarbetsavtalet löper ut vid utgången av 2026 samtidigt som föreningens externa finansiering har minskat. Det tidigare bidraget på 75 000 euro räcker därför inte för att täcka kostnaderna om verksamheten fortsätter i samma omfattning. Som grund för den fortsatta beredningen har en modell föreslagits där kommunerna och välfärdsområdet delar på kostnaderna. Välfärdsområdets andel skulle vara högst 45 euro per deltagande elev och kommunens andel högst 40 euro per elev, beroende på föreningens externa finansiering.

YAM-verksamheten har således sin grund i fullmäktiges beslut om framtids- och anpassningsprogrammet 2023. Behovet av att fortsätta verksamheten motiveras i den aktuella servicestrategin och i den regionala elev- och studerandevårdsplanen 2026–2029, där stöd för psykiskt välmående och resiliens är ett centralt mål för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. YAM är en del av den generella elevvården och konkretiserar samarbetet mellan välfärdsområdet, utbildningsanordnarna och tredje sektorn.

Kommunernas deltagande påverkar både verksamhetens regionala täckning och välfärdsområdets finansieringsandel. Kommunerna har generellt ställt sig positiva till modellen, men Vasa, Närpes, Vörå och Korsholm har meddelat att de inte kan delta om kommunen ska stå för en så pass hög egen finansieringsandel. Jakobstad, Larsmo, Laihela och Kronoby är intresserade, men behöver fatta ett separat politiskt beslut innan deras deltagande kan bekräftas. Övriga kommuner som ordnar undervisning för årskurserna 7–9 har meddelat att de är intresserade av att fortsätta samarbetet (Pedersöre, Nykarleby, Malax, Kristinestad). Det slutliga antalet deltagande kommuner och

elever avgör därmed välfärdsområdets faktiska kostnad inom det fastställda maximibeloppet. Föreningen har helt nyligen fått extern finansiering som ännu inte hunnit diskuteras med kommunerna och som torde påverka deltagandet i positiv riktning.

Mot denna bakgrund föreslås att Österbottens välfärdsområde förnyar avtalet med Psykosociala förbundet rf för 2027–2029. Programmet erbjuds elever i årskurs 8 på båda språken i de kommuner som ansluter sig till finansieringsmodellen. Då ersättning per elev gör att summan varierar från år till år, även om antalet klasser där programmet genomförs är det samma, föreslås att välfärdsområdets finansiering fastställs till högst 750 euro per deltagande klass och högst 75 000 euro per år. Finansieringen baseras därmed på det faktiska antalet deltagande klasser och kommuner, samtidigt som välfärdsområdets årliga kostnad begränsas till ett fast maximibelopp. Ifall antalet klasser som deltar ökar så att summan skulle överskrida 75 000 euro har föreningen möjlighet att söka om välfärdsområdets ordinarie föreningsbidrag för samarbetsparter för överstående andel.

Genom avtalet skapas förutsättningar för kontinuitet i en modell som bedöms vara viktig för att främja ungas psykiska välbefinnande. Samtidigt anpassas genomförandet och finansieringen till kommunernas faktiska deltagande. Lösningen stöder servicestrategins och den regionala elev- och studerandevårdsplanens inriktning på tidiga och förebyggande insatser samt samarbete mellan välfärdsområdet, utbildningsanordnarna och tredje sektorn.

Sektordirektör för barn, unga och familjer Sjöström Pia-Maria
föreslår att sektionen för främjande av hälsa och välfärd beslutar att Österbottens välfärdsområde förnyar samarbetsavtalet med Psykosociala förbundet rf gällande YAM (Youth Aware of Mental Health) för åren 2027–2029. Verksamheten erbjuds elever i årskurs 8 i de kommuner som ansluter sig till finansieringsmodellen. Välfärdsområdets finansieringsandel är högst 750 euro per deltagande klass och sammanlagt högst 75 000 euro per år. Ifall antalet klasser som deltar ökar så att summan skulle överskrida 75 000 euro har föreningen möjlighet att söka om välfärdsområdets ordinarie föreningsbidrag för samarbetsparter för överstående andel.

Beslut:
Sektionen godkände förslaget.

Bilagor

Kompletteran-
de material